

بخشنامه به رئیسان واحدهای مراکز استان (دبیران هیأت‌های امنای استان‌ها)، واحدهای جامع مستقل، رئیسان واحدها، مراکز آموزشی و سازمان سما دانشگاه آزاد اسلامی
موضوع: بخشنامه حمایت از اختراعات دانشگاه آزاد اسلامی
معاونت پژوهش و فناوری

مقدمه

تایید علمی و حقوقی اختراعات و حمایت از حقوق مالکیت معنوی تولیدات علمی، می‌تواند زمینه‌ساز فضای اعتماد متقابل میان مخترعان و سازمان‌های ذی‌ربط شود و افراد را به ثبت اختراع خود تشویق کند. از این رو، به منظور حفظ حقوق معنوی و علمی افراد در برخورداری از مزایای اختراعات خود و حمایت از این آثار و به مرحله تولید رساندن دست‌آوردهای نوین، اختراعات اعضای هیأت علمی، دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان سما و یا هر نهاد و سازمان وابسته به دانشگاه آزاد اسلامی براساس مفاد این بخشنامه، مورد حمایت قرار می‌گیرند.

ماده ۱. تعاریف

اختراع: نتیجه فکر فرد یا افراد است که برای اولین بار فرآیند یا فرآورده‌ای خاص را ارائه می‌کند و مشکلی را در یک حرفه، فن، فناوری، صنعت و مانند آنها حل می‌کند.

گواهینامه اختراع: عبارت است از سندی ثبت شده و صادر شده برای اختراع که مالکیت صاحب و صاحبان آن را بر حقوق فکری مترتب بر اختراع مورد نظر نشان می‌دهد، این گواهی توسط اداره ثبت مالکیت‌های صنعتی (اداره ثبت اختراعات کل کشور) صادر می‌شود.

تایید علمی: فرآیندی است که توسط مراکز بین‌المللی تایید کننده، سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، مراجع ذی‌صلاح و دانشگاه آزاد اسلامی با هدف بررسی و ارزیابی علمی اختراع انجام می‌گیرد.

کمیته حمایت از اختراعات: بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در زمینه حمایت از اختراعات در دانشگاه آزاد اسلامی است.

دانشگاه: منظور دانشگاه آزاد اسلامی است.

گواهی تایید علمی اختراع: گواهی است که پس از ارزیابی مثبت داوران بررسی کننده اختراع توسط مراکز بین المللی تایید کننده یا سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران یا سایر مراجع ذی صلاح از جمله دانشگاه آزاد اسلامی حسب مورد صادر می شود.

آیین نامه مالکیت فکری (معنوی) دانشگاه آزاد اسلامی: آیین نامه مالکیت فکری دانشگاه آزاد اسلامی به شماره ۷۰/۲۵۹۰۸ مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۲۱.

ماده ۲. اهداف

۱-۲- گسترش فرهنگ ثبت اختراع؛

۲-۲- بالا بردن جایگاه تولیدات علمی دانشگاه در تراز ملی و بین المللی؛

۳-۲- کمک به تجاری سازی دست آوردهای پژوهشی و تولید دانش فنی؛

۴-۲- تشویق و حمایت از حقوق مالکیت فکری مخترعان؛

ماده ۳. کمیته حمایت از اختراعات:

به منظور بررسی اختراعات اعضای هیات علمی، دانشجویان و دانش آموختگان دانشگاه، کمیته حمایت از اختراعات دانشگاه با ترکیب زیر تشکیل می شود:

۱-۳- معاون پژوهش و فناوری دانشگاه (رئیس کمیته)؛

۲-۳- مدیر کل گسترش علم و علم سنجی (دبیر کمیته)؛

۳-۳- مدیر کل توسعه فناوری و ارتباط با صنعت

۴-۳- معاون علوم پزشکی دانشگاه؛

۵-۳- رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان؛

۶-۳- مدیر کل حقوقی دانشگاه؛

۷-۳- یک نماینده از سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران (ترجیحاً مدیرکل مالکیت‌های معنوی و فکری)؛

۸-۳- ۳ تن از اعضای هیات علمی دانشگاه از رشته‌های مختلف علمی، فنی و هنری و آگاه به فرآیند بررسی، تایید علمی و ثبت حقوقی اختراع که خود دارای سوابق علمی مفید باشند.

تبصره ۱. افراد یاد شده در بند ۷-۳ به پیشنهاد معاون پژوهش و فناوری دانشگاه و حکم رییس دانشگاه به مدت دو سال انتخاب می‌شوند.

تبصره ۲. به پیشنهاد دبیر کمیته و تایید رییس کمیته، در هر جلسه می‌توان از افراد صاحب نظر و متخصص در موضوع مربوط برای شرکت در جلسه، بدون حق رای دعوت کرد.

تبصره ۳. جلسات کمیته حداقل هر سه ماه یک بار و با حضور دو سوم اعضا تشکیل می‌شود و تصمیم‌های آن با حضور رییس یا دبیر کمیته و اکثریت نسبی اعضای حاضر در جلسه تصویب می‌شود.

تبصره ۴. بررسی اختراع در هر جلسه مشروط به حضور حداقل یک تن از اعضای متخصص کمیته در زمینه مربوط است.

ماده ۴. وظایف و اختیارات کمیته

۱-۴- بررسی و تایید اختراعات کاربردی ثبت شده و دارای تایید علمی از مراجع ذی‌صلاح؛

۲-۴- کمک به ثبت حقوقی اختراعات در خارج از کشور؛

۳-۴- تعیین نوع حمایت از مخترعان؛

۴-۴- معرفی افراد به سازمان‌های ذی‌ربط به منظور تولید و اجرایی شدن موارد تایید و ثبت شده؛

۵-۴- معرفی اختراعات با ظرفیت تجاری شدن به شورای مرکزی مالکیت فکری؛

ماده ۵. نحوه درخواست از کمیته حمایت از اختراعات

۱-۵- هر گونه حمایت از اختراع، پس از ثبت آن در اداره مالکیت‌های صنعتی ایران و کسب تاییدیه علمی از مراجع ذی‌صلاح انجام می‌شود. اگر اختراع حاصل از طرح پژوهشی (اعضای هیات علمی دانشگاه و اعضای باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان)، پایان‌نامه

کارشناسی ارشد و رساله دکترا باشد، مالکیت دانشگاه و افراد دیگر به عنوان مخترع (ان) با سهم مربوط و طبق آیین نامه مالکیت فکری (معنوی) دانشگاه آزاد اسلامی، در گواهی ثبت اختراع درج می شود.

۲-۵- متقاضی، تقاضای خود را تنظیم و با مشخصات زیر در دو نسخه به کمیته مالکیت فکری واحد دانشگاهی می فرستد:

الف- ارایه درخواست اولیه با پیوست تمامی مدارک شامل ثبت حقوقی، تاییدیه علمی و سایر مدارک و مستندات مرتبط؛

شایان گفتن است که عنوان اختراع باید به گونه ای باشد که در اظهارنامه ثبت حقوقی یاد شده است.

ب- خلاصه اختراع با رعایت نکات زیر:

۱- با عنوان اختراع شروع شود و مشتمل بر ۷۰ تا ۲۰۰ کلمه باشد.

۲- مشکل فنی، اساس راه حل ارائه شده برای آن و کاربرد یا کاربردهای اصلی اختراع را روشن کند.

۳- در صورت لزوم، مشتمل بر فرمول های شیمیایی یا معادله های ریاضی باشد تا بر اساس آنها ویژگی های اختراع به بهترین شکل بیان شود.

۴- در صورتی که برای توضیح اختراع ارجاع به نقشه ضرورت داشته باشد، پس از توضیح خلاصه هر قسمت باید نشانه های ارجاع دهنده به هریک از نقشه ها در داخل پرانتز آورده شود.

۵- بیان ارزش و مزایای اختراع.

ج - مشکل یا مشکلاتی که توسط این اختراع حل می شوند.

د- بیان اهداف اختراع؛

ه- ارائه تاریخچه مختصری از پیشینه این اختراع یا اختراعات مشابه؛

و- ارائه راه حل برای مشکل فنی موجود، همراه با شرح دقیق و کافی یک پارچه اختراع؛

ز- توضیح شکل ها، نقشه ها، نمودارها (در صورت وجود)، به نحوی که یک متخصص در آن زمینه بتواند اختراع را درک و ارتباط اجزای آن را دریابد. ارجاع به شماره هایی که برای بیان ویژگی های اختراع در نقشه آمده، الزامی است.

ح - توضیح حداقل یک روش اجرایی برای به کارگیری اختراع؛

ط- بیان روشن کاربرد صنعتی اختراع در صورتی که ماهیت اختراع نشان دهنده این کاربرد نباشد.

ی- خلاصه توصیف اختراع باید به طور مستقیم زمینه فنی‌ای که اختراع به آن تعلق دارد را تعیین کند تا در جستجوی سوابق اختراع ادعایی، مورد استفاده قرار گیرد.

۳-۵- کمیته مالکیت فکری واحد دانشگاهی، پس از دریافت مدارک از متقاضی، آنها را به طور محرمانه و بر اساس فرم شماره ۱ پیوست ارزیابی می‌کند. نتیجه داوری کمیته نام برده باید در فرم شماره ۲ پیوست تکمیل و همراه با پیشنهاد نوع حمایت به علاوه تمامی مدارک به شکل لوح فشرده و نسخه چاپی برای بررسی در کمیته حمایت از اختراعات و اعلام نتیجه کمیته، به اداره کل گسترش علم و علم سنجی فرستاده شود.

۴-۵- در صورت درخواست برای ساخت و تکمیل اختراع، میزان تقریبی هزینه‌ها و موارد مصرف آنها باید به همراه مدارک از سوی مخترع (ان) اعلام شود.

۵-۵- فقط اختراعاتی که بر اساس این بخشنامه و آیین نامه مالکیت فکری (معنوی) دانشگاه آزاد اسلامی از سوی واحدهای دانشگاهی پس از طی فرآیند یاد شده به اداره کل گسترش علم و علم سنجی برای طرح در کمیته حمایت از اختراعات فرستاده شده باشند و مورد تایید کمیته قرار گیرند، حمایت می‌شوند. طرح‌هایی که روند دیگری داشته و بودجه‌هایی که بدون تایید کمیته حمایت از اختراعات برای آنها هزینه شده است، شامل این بخشنامه نخواهد بود.

۶-۵- پس از بررسی اختراع توسط کمیته حمایت، طبق میزان سرمایه‌گذاری دانشگاه و نوع حمایت‌هایی که از آن می‌کند، بر اساس جدول ۱-۶ آیین نامه مالکیت فکری (معنوی) دانشگاه آزاد اسلامی (پیوست شماره ۳)، قرارداد پیوست شماره ۴ بین دانشگاه و مخترع (ان) بسته شده و سهم طرفین تعیین می‌شود.

۷-۵- در فرآیند ارزیابی طرح‌های پژوهشی که با رویکرد اختراع انجام می‌شوند، مطابق بند ۷-۲ بخشنامه ۷۰/۳۱۳۰۴ مورخ ۱۳۹۴/۰۵/۱۹، برای تسویه حساب طرح، دریافت تاییدیه اختراع از مراجع ذی‌صلاح با هماهنگی اداره کل گسترش علم و علم سنجی دانشگاه لازم است.

۵-۸- تمام اطلاعات مربوط به اختراع از زمان ورود به کمیته مالکیت فکری واحد دانشگاهی تا پایان مرحله بررسی و ارزیابی کمیته حمایت از اختراعات باید محرمانه تلقی شود. هر گونه افشای نتایج و خروج اطلاعات به بیرون از دانشگاه تخلف محسوب شده و با متخلفان برخورد قانونی و قضایی خواهد شد.

۵-۹- برای حفظ حقوق دانشگاه و مخترعان و جلوگیری از افشای اطلاعات مربوط به اختراعات، فرستادن اختراعات برای داوری بدون هماهنگی با اداره کل گسترش علم و علم سنجی دانشگاه ممنوع است.

ماده ۶. انواع حمایت‌ها

۶-۱- تامین هزینه‌های ثبت علمی در خارج از کشور یا در نظر گرفتن سهم دانشگاه در گواهی ثبت حقوقی (طبق جدول ۶-۱ آیین نامه مالکیت فکری (معنوی) دانشگاه آزاد اسلامی) و دارا بودن تاییدیه علمی؛

۶-۲- اختراعاتی که بر اساس جدول ۶-۱ و به صورت حقوقی ثبت می‌شوند، پس از دریافت تاییدیه علمی از مراجع ذی‌صلاح به شرح زیر مورد تشویق مادی قرار خواهند گرفت.

الف. ثبت اختراع در داخل کشور با درج نام و درصد مالکیت دانشگاه به عنوان شریک حقوقی و علمی (طبق جدول ۶-۱) همانند تشویق مالی یک مقاله ISI (WOS) و بر اساس تعداد افراد طبق جدول ۱:

جدول ۱- میزان تشویق اختراعات ثبت شده داخلی که دارای تاییدیه علمی از مراجع ذی‌صلاح هستند

تعداد همکاران اختراع	سهم مخترع اصلی (ریال)	سهم هر یک از سایر همکاران (ریال)	حداکثر مبلغ قابل پرداخت (ریال)
۱	۱۸/۰۰۰/۰۰۰	---	۱۸/۰۰۰/۰۰۰
۲	۱۶/۳۰۰/۰۰۰	۱۰/۸۰۰/۰۰۰	۲۷/۰۰۰/۰۰۰
۳	۱۴/۴۰۰/۰۰۰	۹/۰۰۰/۰۰۰	۳۲/۴۰۰/۰۰۰
۴	۱۲/۶۰۰/۰۰۰	۷/۲۰۰/۰۰۰	۳۴/۲۰۰/۰۰۰
۵	۱۰/۸۰۰/۰۰۰	۶/۳۰۰/۰۰۰	۳۶/۰۰۰/۰۰۰
۶ نفر یا بیشتر	۹/۰۰۰/۰۰۰	۵/۴۰۰/۰۰۰	۳۶/۰۰۰/۰۰۰

ب. ثبت اختراع در مراکز معتبر بین‌المللی ثبت اختراع مانند US Patent و European Patent و بر اساس ضوابط مندرج در جدول ۱-۶، به میزان ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال مورد تشویق قرار می‌گیرد. شایان گفتن است که مراکز بین‌المللی ثبت اختراع باید مورد تایید کمیته حمایت از اختراعات باشد.

ج. برای تأمین هزینه‌های ثبت اختراع در مراکز معتبر بین‌المللی با شرط رعایت ضوابط جدول ۱-۶ تا سقف ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و با نظر مستقیم کمیته حمایت مالی انجام می‌گیرد.

تبصره ۱: حداقل ۵۰٪ هزینه ثبت اختراع بین‌المللی توسط معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲: تشویق مالی دانشگاه فقط به افرادی تعلق خواهد گرفت که محل خدمت، تحصیل و یا دانش آموختگی ایشان دانشگاه باشد و افراد بیرون از دانشگاه را شامل نمی‌شود.

تبصره ۳: چنانچه اختراع انجام شده مورد تایید علمی چند مرجع ذی‌صلاح و معتبر داخلی باشد و یا از طرف چند مرکز بین‌المللی و خارج از کشور مورد تایید قرار گیرد، تنها یک بار تشویق خواهد شد.

تبصره ۴: برای پرداخت مبلغ تشویقی اختراع لازم است گزارش تایید شده معاون پژوهشی واحدهای دانشگاهی، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، سازمان سما و یا هر نهاد و سازمان وابسته به دانشگاه آزاد اسلامی حسب مورد به اداره کل گسترش علم و علم سنجی فرستاده شود و پس از گرفتن تایید، پرداخت وجه مبلغ تشویقی به مخترع (ان) و افراد ذی‌نفع از محل اعتبار ردیف مربوط انجام می‌گیرد.

ماده ۷. حقوق متقاضی و دانشگاه

۷-۱- پس از تایید اختراع توسط کمیته حمایت، بر اساس میزان سرمایه‌گذاری دانشگاه و نوع حمایت‌هایی که از آن می‌کند، در قراردادی بین دانشگاه و مخترع (ان)، سهم دو طرف تعیین می‌شود. چنانچه در انجام کار نوع حمایت‌ها کاهش یا افزایش یابد، لازم است سهم جدید تعیین شود. بر اساس این قرارداد، مخترع (ان) متعهد می‌شود که اختراع خود را به نام دانشگاه و مطابق با آیین نامه مالکیت فکری (معنوی) دانشگاه آزاد اسلامی به ثبت علمی و حقوقی برساند.

۷-۲- نتایج حاصل از فعالیت‌های علمی به عنوان اموال دانشگاه محسوب می‌شوند و ارائه آنها به هر شکل، باید با حفظ حقوق دانشگاه باشد. بنابراین درج نام واحد دانشگاهی در کلیه مستندات مربوط به ثبت اختراع به نحوی که تعلق آن اثر به دانشگاه مشخص باشد، ضروری است.